

glede

*Bralne uprizoritve
Cankarjevih dramskih
besedil*

didaskalije

ZUPNIK

*Branja za
osnovno šolo*

SODNIK

FRANKA

FRANC BERNOT

KRNEC

Skok v pravljico z Igorjem Štamulakom

Učne ure o gledališču

KRISTOF KOBAR - P...

STACUNAR

ZLODEJ

DACAR

EKSPEDITORICA

UCITELJ SVILIGOJ

JACINTA

CERKOVNIK

ZUPANJA

DEBELI GLAS POST

ZUPAN

POPOTNIK

*Športna sreda
z Lukom Cimpričem*

didaskalije

Dr. GRUDEN, poslan...

MATILDA, Grozdov...

Prof. KREZAR

SCUKA

KATARINA GROZD

MIRMOLJA, obc. sve...

HELENA GRUDEN

Dr. GROZD, poslame...

GORNIK

KADIVEC

Skozi pasje oči

Pravljice in pesnice za otroke

Poezija

*Šolski plesni
odmori s Fiono*

Interjuji Zoom na gledališče

*Bralne ponovitve komedij
Jašek in Norčije
v spalnicah*

*Spoštovane abonentke in spoštovani abonenti,
cenjene gledalke in cenjeni gledalci!*

Na dvoru kitajskega cesarja se je slikar nekega dne predrzno vedel pred vladarjem. Zaradi nespametnega početja ga je slednji obsodil na obešenje za nožna palca, dokler ne nastopi smrt. Umetnikova zadnja želja je bila, da ga obesijo za en sam palec. Cesar je bil prepričan, da bo tako njegova smrt le še grozovitejša, zato je uslišal njegovo prošnjo. Vsi dvorjani so se umaknili v svoje sobane, ker niso želeli biti navzoči ob neskončnem umiranju. Slikar je torej ostal sam. Visel je z glavo navzdol in z zvezanimi rokami, vendar se mu je vsemu navkljub s prostim palcem na nogi uspelo dotakniti tal. S konico nohta je začel v pesek pod seboj risati majcene miške. Tako se je potrudil, da so bile nadvse podobne pravim. Miške peščene barve so začele plezati po njegovi nogi in so splezale vse do vrvi. Potrpežljivo so jo glodale, dokler je niso pregrizle. Slikar jih je poljubil na brčice in mirno odkorakal svobodi naproti.

Zgornji zapis je zenovska zgodba, ki sem jo kot nagrado za pravičen odgovor podarila na začetku poti v karanteno, ko se je naše gledališče odločilo, da se preseli na splet. Verjeli smo, da boste z našo pomočjo lažje preživeli tesnobne dni, pa tudi mi sami smo vedeli, da nam bo lažje, če bomo, tako kot slikar v zgodbi, našli pot, po kateri bomo lahko zakorakali svobodi naproti. In smo brali, igrali stara in nova besedila, raziskovali nov, za gledališče tako tuj medij, kot je splet, se bojevali s tesnobnostjo, se bodrili, se smejali in verjeli v konec teh morečih dni, ko se bomo spet vrnili na deske. V tej številki Gledge boste našli vse, kar smo v tem času ustvarjali za vas. Zahvaljujemo se za vse vaše pohvale, zahvale in lepe misli, ki ste nam jih namenili. In tudi nagrade.

Zdaj pa vas vabimo, da se nam pridružite na Primorskem poletnem festivalu, kjer bomo pod zvezdami končno spet igrali za vas. Med uspešnicami našega gledališča bodo v programu PPF-ja tudi predstave, ki smo jih namenili našim abonentom kot zamenjavo za predstave, ki jih v napovedanih terminih nismo mogli odigrati.

PPF se bo letos začel 1. julija in bo trajal do 31. avgusta. O programu in vseh podrobnostih vas bomo pravočasno obvestili. Veselimo se vas in vas pogrešamo.

Katja Pegan

Direktorica in umetniška vodja Gledališča Koper

KHOP

Foto: Jaka Varniš

**Gledališče Koper je v času koronske krize,
od 16. marca do 24. maja 2020,
za vas pripravilo**

32 ur in 23 minut umetniškega, kulturnega in pedagoškega programa

**ki ste ga lahko spremljali
na socialnih omrežjih:**

- **4** premierne bralne uprizoritve in **2** ponovitvi Cankarjevih dramskih besedil za letošnjo maturo (9 ur in 52 minut) • **3** bralne ponovitve komedij *Jašek* in *Norčije v spalnicah* (4 ure in 16 minut) • **9** zgodb *Skozi pasje oči* (1 ura in 15 minut) • **10** *Skokov v pravljico z Igorjem Štamulakom* (1 ura in 21 minut) • **5** *Športnih sred z Lukom Cimpričem* (22 minut) • **30** poezij (1 ura in 1 minuta) • **69** pravljič in pesmic za otroke (2 uri in 34 minut) • **16** branj za osnovno šolo (1 ura in 11 minut) • **7** *Učnih ur o gledališču* (7 ur) • **4** *Šolske plesne odmore s Fiono* (1 ura in 16 minut) • **4** intervjuje *Zoom na gledališče* (2 uri in 10 minut) • **5** napovedi predstav (5 minut).

Gledališče v času izolacije

16. marec–24. maj 2020

Na spremembe, ki jih je izzvala epidemija, se je med slovenskimi gledališči prvo odzvalo prav naše in že 16. marca svoje dejavnosti – takrat pod ključnikom #GledališčeJeDoma – preselilo na svetovni splet. Ob nagradnih vprašanjih, pravljicah in poeziji za otroke smo na spletni aplikaciji že v aprilu pripravili štiri premierne bralne uprizoritve Cankarjevih dramskih besedil, ki so predmet letošnje mature, v maju brali iz beril za osnovnošolce, v živo na spletu pretakali Učne ure o gledališču in do 24. maja, ko se je epidemija tudi za nas uradno končala, pripravili kar 32 ur in 23 minut umetniškega, kulturnega in pedagoškega programa.*

Nagradna vprašanja

Prvo nagradno vprašanje iz niza tistih, povezanih z našim gledališčem, predvsem njegovimi ustvarjalci, smo uporabnikom na socialnem omrežju Facebook postavili 16. marca; in prvemu, ki je pravilno odgovoril na vprašanje, kdo je avtor komedije *Jašek*, podarili videozapis 130. Shakespeareovega soneta v interpretaciji Borisa Cavazze. Nagradna vprašanja smo najprej postavljali vsakodnevno, z dodajanjem novih vsebin le še nekajkrat tedensko, vedno pa nagradili prve tri pravilne odgovore. Med ustvarjalci, ki so prispevali nagrade – največkrat tekstovne ali videozapise poezij in reprodukcije njihovih najljubših likovnih del – najdemo tudi takšne, ki so nagrajencem v branje, premislek ali na ogled »podarili« svoja avtorska dela.

- Objavljanje: 16. marec–28. april 2020
- Število objav: 23 nagradnih vprašanj

Skok v pravljico

Z naslovom *Skok v pravljico* smo pred desetletjem poimenovali delavnice prebiranja pravljic, ki jih enkrat mesečno ob sobotnih dopoldnevih v Gledališču Koper vodi igralec Igor Štamulak; s selitvijo na splet pa smo tudi te prilagodili mediju in jih na socialnem omrežju Facebook v živo pretakali z igralčevega vrta v Piranu. Ker je *Skok v pravljico* s tem izgubil del svoje »gledališko-sti«, saj igralec ni uporabljal stalne sceno-

lec Igor Štamulak; s selitvijo na splet pa smo tudi te prilagodili mediju in jih na socialnem omrežju Facebook v živo pretakali z igralčevega vrta v Piranu. Ker je *Skok v pravljico* s tem izgubil del svoje »gledališko-sti«, saj igralec ni uporabljal stalne sceno-

grafije, kostuma in rekvizitov, predvsem pa je umanjala interakcija med igralcem in mladimi gledalci, ki na delavnicah lahko »prestopijo« v pravljico, smo takoj, ko je bilo mogoče, *Skok* posneli v gledališču. Nato smo posnetek ob sobotah dopoldne predvajali na spletu. Pravljice, vse izpod peresa slovenskih avtorjev, si je ogledalo rekordnih 12.680 uporabnikov omrežja Facebook.

- Objavljanje: od 21. marca dalje
- Število objav: 10 (7 v živo iz Pirana, 3 posnete v Gledališču Koper)
- Število ogledov: 12.680

Pravljice za zajtrk, kosilo in večerjo

V Gledališču Koper vemo, da je otroštvo tesno povezano s pravljicami, ki s prispodobami za najmlajše govorijo o svetu odraslih, zato so igralci našega gledališča (sprva ob

sredah in nedeljah, pozneje ob sobotah in nedeljah) pod skupnim naslovom *Pravljice in pesmice za zajtrk, kosilo in večerjo* najmlajšim uporabnikom omrežja Facebook iz varnih zavetij svojih domov prebirali ali pripovedovali pravljice in pesmice slovenskih avtorjev: od zimzelenih Župančičevih *Mehurčkov* in Butalcev Milčinskega do sodobnejših: Nika Grafenauerja, Svetlane Makarovič, Daneta Zajca, Toneta Pavčka in drugih.

- Objavljanje: 22. marec–23. maj 2020
- Število objav: 56
- Število ogledov: 22.843

Svet skozi pasje oči

Igralec Gregor Geč, ki je že večkrat nastopil v produkcijah našega gledališča, kot mentor pa že vrsto let vodi našo gledališko šolo za najmlajše, je tudi avtor zgodb o pregovorno človekovem najboljšem prijatelju, za katere ga je navdihnili njegova nekdanja psička, labradorka Diva. Del teh zgodb je posnel za nas in nam skozi prvo-

osebno pasjo pripovedovalko predstavil življenje psičke od prihoda k novemu gospodarju pa vse do pozne starosti. Z zgodbami o dogodivščinah labradorke Dive pa ni spregovoril le o psih, temveč tudi o njihovih lastnikih in človeku nasploh. Posnetke je opremil s podnapisi, zato so razumljivi tudi gluhih in naglušnih.

- Objavljanje: od 24. marca dalje
- Število objav: 9
- Število ogledov: 1.934

Spletne uprizoritve komedij *Jašek* in *Norčije v spalnicah*

V iskanju rešitev, kako zapolniti praznino, ki je nastala zaradi zaprtja gledališča, smo se odločili za (poskusno) spletno uprizorjanje dveh naših nedavnih gledaliških uspešnic. V spletni aplikaciji, ki igralcem omogoča snemanje od doma, gledalcem pa simultano spremljanje kolaža zaslonov, ki so se odpirali glede na to, kateri lik je v posameznem prizoru nastopil, smo v virtualno dvorano v živo pretočili najprej Pinterjev *Jašek*, nato še Ayckbournove *Norčije v spalnicah*. Komedijo *Norčije v spalnicah* je za potrebe medija režirala Katja Pegan, komedijo *Jašek* pa Jaka Ivanc, ki je pri uprizoritvah sodeloval tudi kot »voditelj večera« in bralec didaskalij.

- Pretakanje v živo: *Jašek*, 26. marec in 2. april; *Norčije v spalnicah*, 27. marec (1. dejanje), 28. marec (2. dejanje)
- Število ogledov: 2.230

Gledališče za maturo

Veliko ogledov *Jaška* in *Norčij v spalnicah* v spletni aplikaciji in na kanalu Youtube nam je narekovalo nove vsebine. Odločili smo se za niz bralnih uprizoritev Cankarjevih dramskih besedil in izbrali tista, ki jih dijaški zadnjih letnikov srednjih šol obravnavajo na letošnji maturi: *Za narodov blagor*, *Kralj na Betajnovi*, *Pohujšanje v dolini šentflorjanski*, *Hlapci*. V uprizoritvah so nastopili igralci našega gledališča in igralci gostje: Aleš Valič, Janez Hočevar, Mojca Partljič, Vesna Jevnikar in študenti AGRFT – Blaž Popovski, Matic Valič in Mak Tepšič. Vse štiri uprizoritve je režiral Jaka Ivanc, v pomoč pri razumevanju dramskih besedil je bila ob koncu še razlaga dramaturginje Ire Ratej, ki je Cankarjeve drame za spletno uprizoritev tudi priredila.

- Pretakanje v živo: 9. april–13. maj
- *Za narodov blagor*, 9. in 10. april; *Kralj na Betajnovi*, 16. april; *Pohujšanje v dolini šentflorjanski*, 23. in 24. april; *Hlapci*, 30. april
- Število ogledov: 2.865

Zoom na gledališče

O zaprtju gledališč, karanteni, igralčevem »delu od doma«, predvsem pa o izzivih, ki jih gledališču prinaša uporaba spletnih aplikacij, so se z igralci Rokom Matkom,

Igorjem Štamulakom, Anjo Drnovšek, Luko Cimpričem, Alešem Valičem, Tjašo Hrovat, Blažem Popovskim in hišnim režiserjem našega gledališča Jako Ivancem pogovarjale novinarke Radia Koper in Regionalnega RTV Centra Koper - Capodistria: Neva Zajc, Devana Jovan, Karin Sabadin in Nataša Benčič. Niz pogovorov, v katerih so sogovorniki razkrili, kako tudi doma skrbijo za igralsko kondicijo in kako razmišljajo o prihodnosti gledališča, smo zaradi uporabe spletne aplikacije Zoom poimenovali kar *Zoom na gledališče*.

- Objavljanje: 16. april–8. maj
- Število objav: 4
- Število ogledov: 551

Šolski plesni odmor s Fiono

Da je najlepši del šolskega dneva glavni odmor, se zagotovo strinjajo vsi osnovnošolci! Da pa je bil ta zabaven tudi takrat, ko je šola potekala doma, so poskrbeli v Plesnem centru Fiona iz Kopra. Plesna pedagoginja Gaynor Johnson je na socialnem omrežju Facebook v živo štiri srede zapored mlade plesne navdušence učila novih korakov, ki so jih mladi plesalci na koncu povezali v pravo plesno mojstrovino. Dvajsetminutni *Šolski plesni odmori* so potekali kot prave plesne učne ure – od uvodnega ogrevanja in raztezanja, učenja novih korakov in koreografije do ponavljanja in utrjevanja naučenega – mladi plesalci pa

so ritem in korake lovili na priljubljeno *Legendo* (Challe Salle).

- Objavljanje: 22. april–13. maj
- Število objav: 4
- Število ogledov: 2.950

Beremo za osnovnošolce

Če smo v aprilu s spletnimi uprizoritvami štirih Cankarjevih dramskih besedil pomagali srednješolcem pri pripravah za maturo, smo na prvi majski ponedeljek začeli z nizom branj iz beril za osnovnošolce od 4. do 9. razreda; ob ponedeljkih so igralci našega gledališča brali za učence 3., 4. in 5. razreda, ob sredo za učence 6. in 7. ter ob petkih za učence 8. in 9. razreda. Pri izboru 22 pesmi, črtic, proznih in dramskih

odlomkov nam je svetoval dr. Igor Saksida, univerzitetni profesor slovenistike na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani ter strokovnjak za otroško in mladinsko literaturo. Pedagoški delavci OŠ Koper so ogled nekaterih posnetkov celo uvrstili med obveznosti v času šolanja na daljavo.

- Objavljanje: od 4. maja dalje
- Število objav: 16
- Število ogledov: 2.929

Minutni intervju in Športna sredo

Torkove in četrtkove opoldneve smo v maju namenili predstavitvi igralcev našega gledališča ter gostujočih igralcev, ki v naših uprizoritvah nastopajo najpogosteje. V *Minutnem intervjuju* so se igralci predstavili s kratkimi, humornimi in iskrenimi odgovori, v 5-minutni *Športni sredi* (naslov smo si izposodili pri nekdanji televizijski oddaji) pa je igralce – Roka Matka, Anjo Drnovšek, Tjašo Hrovat, Igorja Štamulaka,

Mojco Partljič in Blaža Popovskega – predstavil igralec Luka Cimprič. V maniri novinarskega komentiranja športnih dogodkov je o igralcu nanizal osnovne biografske podatke, nato pa ob izbranih odlomkih iz predstave duhovito in »po športno« komentiral odrske akcije svojih igralskih kolegov.

- Objavljanje: od 5. maja dalje
- Število objav: 5
- Število ogledov: 1.090

Učna ura o gledališču

Osnovnošolcem smo namenili delavnico *Učna ura o gledališču*, ki jo v matični hiši izvajamo že desetletje. Tokrat smo jo nekoliko priredili in s spletno aplikacijo v živo pretočili v domove osnovnošolcev. Delavnica je bila namenjena dvema starostnim skupinama: učencem do 5. razreda (vodila sta jo Igor Štamulak in Luka Cimprič) ter učencem od 6. do 9. razreda (vodili so jo Rok Matek, Ivan Loboda in Blaž Popovski). Učenci obeh skupin so najprej spoznali poklice v gledališču; mlajši so nato ob pravljici *Mojca Pokrajculja* z glasovi in predmeti oponašali živali, predlagali nov konec pravljice in ga tudi interpretirali; starejši pa so se seznanili s procesom nastajanja predstave, prisluhnili interpretaciji Prešernove *Zdravljice* in ob *Žebljarski*, ki jo je s tolkali spremljal Blaž Popovski, prepoznali ritmičnost Župančičeve poezije.

- Trajanje: od 7. maja dalje
- Število delavnic: 7
- Število ogledov za zaključene skupine: 198

■ Miha L. Trefalt

* Vsebine smo objavljali na profilu Facebook Gledališča Koper, z enodnevnim zamikom tudi na kanalu Youtube in na spletni strani našega gledališča. Vsi navedeni podatki veljajo za obdobje med 16. marcem in 24. majem 2020.

OSEBNOST Primorske

Gledališče Koper – Osebnost Primorske meseca aprila

V aprilu so mediji z obeh strani meje – časnik Primorske novice, Radio Koper, Televizija Koper, časnik Primorski dnevnik in Radio Trst A – že drugič času epidemije primerno, brez glasovanja torej, pripravili akcijo Osebnost Primorske. Med osebnosti meseca aprila se je tokrat uvrstilo tudi naše gledališče. V utemeljitvi so zapisali, da je bilo Gledališče Koper prvo, ki je v največjem obsegu v kriznem času svojo dejavnost prilagodilo spletnemu občinstvu. »Zaradi truda celotnega kolektiva občinstvo ni pozabilo, da je gledališče nekaj čarobnega, in zato si Gledališče Koper zasluži imenovanje za osebnost Primorske meseca aprila.« ■

Foto: sebek

Rešujeta nas **majhnost** **in prilagodljivost**

Pogovor z režiserjem Jako Ivancem, vodjem projekta Gledališče za maturo

Nagrada tantadruj za niz spletnih bralnih uprizoritev Cankarjevih dramskih besedil, zbranih pod ključnikom #GledališčeZaMaturu, potrjuje premišljenost odločitve za selitev na splet, a vendar – zakaj je po vašem mnenju ta ključna?

Ključno je bilo pravzaprav vprašanje, kako vsebine preseliti na splet tako, da ostanemo na »tržišču«, da abonentom in obiskovalcem v zameno za odpadle predstave ponudimo karseda enakovredne vsebine in ne zgolj možnosti za ogled arhivskih posnetkov naših uprizoritev na spletu. Vzporedno z aktivnostmi, ki smo jih izvajali na socialnem omrežju Facebook, smo se odločili tudi za oddajanje v živo v spletni aplikaciji Zoom; najprej poskusno z dvema že preverjenima predstavama, s Pinterjevim *Jaškom* in Ayckbournovimi *Norčijami v spalnicih*, pozneje še z bralnimi uprizoritvami štirih Cankarjevih dram, s čimer smo – upamo – koprskim srednješolcem vsaj malo pomagali pri razumevanju Cankarjeve dramatike.

Pomeni skrb, da ostanete na »tržišču«, hkrati bojazen, da bi po nekaj mesecih brez gledališča ljudje nanj pozabili?

Prepričan sem, da ljudje gledališča ne morejo kar tako pozabiti, in verjamem, da je gledališče ena zadnjih »aktivnosti«, ki bi lahko izumrla. Za igro potrebujemo dva človeka. Eden igra, drugi gleda. Gledališče ni samo estetska izkušnja, gledališče nas tudi uči, nam krajša čas, nas zabava ... Njegova draž je v njegovi živosti, vsaka ponovitev predstave je namreč edinstvena in neponovljiva, in prav to posebnost smo upoštevali tudi pri uprizarjanju na spletu; ključen je živ dogodek, dogodek, ki nima ponovitve! Prav zaradi tega smo štiri ponovitve štirih Cankarjevih dram vedno odigrali v živo, čeprav bi si uporabniki lahko na spletu ogledali le posnetek premiernega uprizarjanja.

»Tukaj in zdaj« torej tudi na spletu?

Natanko tako! Večina gledališč je namreč v času krize objavljala arhivske posnetke uprizoritev, namenjene ustvarjalcem predstave za obnovitvene vaje ali za prijave na festivale, in ne za prenos v druge medije ali za široko občinstvo. Če predstava ni kakovostno posneta, za gledališče to lahko pomeni več škode kot koristi.

Je bila ideja, da se predstave pretakajo v živo na spletni aplikaciji, vaša?

Ne. Videokonferenčno spletno aplikacijo Zoom mi je predstavil kolega, igralec Luka Cimprič, in me prepričal o njeni uporabnosti tudi zunaj konferenčnih okvirov. Aplikacija seveda ni namenjena prenašanju predstav in tudi ni bila razvita s tem namenom, vendar nam je z njeno uporabo uspelo pripraviti kar šest spletnih bralnih premiernih uprizoritev s ponovitvami, in to nas je zaposlovalo kar sedem tednov.

Je bilo za splet lažje prirediti na odru že uprizorjeni komediji *Jašek in Norčije v spalnicah* ali se študija lotiti, tako pri Cankarju, na začetku?

Dogajanje *Jaška* je postavljeno v kletno sobo z dvema posteljama, kar nam je omogočilo hitro in preprosto priredbo za spletno aplikacijo, *Norčije* pa so situacijska komedija in zaradi tega za prenos na splet zahtevnejše. Pri obeh smo se vsi veliko naučili, zato je bilo pozneje »branje« Cankarja lažje in hitrejš, kot bi bilo, če bi s katerim koli njegovim dramskim besedilom naše spletne prenose šele začeli. Škoda je, da spletna aplikacija Zoom uporabnikom ne omogoča več maneverskega prostora; počutil sem se namreč tako, kot bi za obdelovanje velike njive namesto traktorja še vedno uporabljal motiko in grablje.

Gledališko predstavo si igralci najbrž težko zamišljajo brez občinstva, brez živega stika med odrom in dvorano ...

Kako je igrati pred kamero na zaslonu računalnika, ne vem, vem pa, kako je brati didaskalije in pred vsako predstavo nagovoriti občinstvo, skrito za zaslone v svojih domovih. Kdor bi nas opazoval od zunaj, bi o dogajanju dobil precej bizarno podobo; pred računalniki v domačih kuhinjah ljudje igrajo like v drugih kuhinjah, kjer živijo drugi ljudje, te pa na računalniških zaslonih iz spet drugih kuhinj opazujejo tretji ... Kaj je skupno tej podobi in dogajanju med predstavo v gledališču? Zagotovo voajeriistični moment, ki gledalcem omogoča pogled na oder ali na ekran iz varnega zavetja gledališke dvorane ali domače kuhinje.

Lahko takšno »spletno gledališče« zaradi vsem znanih razmer postane model gledališča prihodnosti?

Ne, nikakor! Četudi se zdi, da je obstoj gledališča kot ustanove danes ogrožen, je človekova želja po igri močnejša in bo – tako kot je od pamtiveka dalje – preživela. En virus ne bo uničil gledališča, tako kot ga v preteklosti ni uničila kuga ali ga niso uničile druge bolezni. Gledališče potrebuje naslovnik in najlepše je, če je ta naslovnik občinstvo v dvorani, v nasprotnem primeru bo treba najti drugačno rešitev. Takšna, kakršna smo si zamislili mi, je lahko samo začasna, za trajnejšo bi bilo treba poiskati novo gledališko formo, ki bi upoštevala vse predpisane varnostne ukrepe. Če se ozrem nazaj, se mi vedno bolj dozdeva, da smo vse to počeli iz potrebe, da ostanemo normalni. Če bi samo sedeli doma in ne počeli ničesar, bi bilo precej slabše kot sedeti doma in razmišljati, kaj lahko naredimo.

V času najtrše karantene smo v časniku *Delo* lahko prebrali intervju s slovensko videoumetnico in scenaristko, ki že vrsto let živi v Los Angelesu, in pravi, da so vse spletne aktivnosti umetnikov v času koronske krize »veliki meri le preganjanje dolgega časa in umetno vzdrževanje občutka, da se nekaj dogaja in da bo kmalu spet vse po starem«. Kako komentirate takšne izjave?

Sedem tednov po nekaj ur dnevno sedenja pred ekranom na videokonferencah ni pre-

ganjanje dolgega časa, temveč zelo odgovorna službena obveznost! Podajanje Cankarja dijakom je odgovorno delo.

Vsak v svojem domu, vsak pred svojo kamero, vsi pa na zaslonih uporabnikov spleta sestavljajo mozaik hkratnih podob, dramskih likov. Kakšne spremembe je v igro igralcev vneslo takšno uprizarjanje?

Gledališka igra je v tem primeru postala igra pred (računalniško) kamero, kjer sta se za najbolj uporabna izkazala bližnji in doprni izrez, k vtisu gledalca pa je lahko nekaj dodalo tudi ozadje. Čeprav gre za bralne uprizoritve, so morali igralci besedilo poznati vsaj do te mere, da so lahko igrali na kamero, ne pa samo brali besedilo.

Kako so potekale vaje?

Za uprizoritve Cankarjevih dramskih del smo imeli vaje vedno prvi tri večere v tednu, v četrtek spletno premiero, dan pozneje ponovitev v živo. Tri bralne vaje so zadostovale, da smo razčlenili odnose med liki; igralci – skoraj vsi so nastopili v vseh širih Cankarjevih dramah – pa so morali paziti, da so bili v svojih likih dovolj izraziti, da jih dijaki v njihovih vlogah niso zamenjevali.

So imeli igralci pred računalškimi zaslone (tudi zato, ker so lahko sledili besedilu) manjšo tremo kot pred predstavo v gledališču?

Povedali so mi, da je bila igralska trema pred kamero nad računalniškim zaslonom enaka, kot trema, preden stopiš na oder; tudi tu gre za odgovornost do gledalcev in za strah, da »gremo v živo«, da ni ponavljanja in da se moraš, če narediš napako, znajti in rešiti situacijo. Predstave smo začeli tako kot v gledališču: »Pet minut do začetka, gremo v živo na Youtube, občinstvo je v dvorani, prosim za tišino za odrom ...«

Še ena posebnost je zaznamovala vaše spletne prenose; ti namreč niso trajali dlje kot dobro uro ...

Poudariti moram, da brez dramaturginje Ire Ratej tako uspešnih skrajšav besedil ne bi naredili; »črtanje« Cankarjevih besedil na dobro uprizoritveno uro je namreč zahteven zalogaj, saj se je treba odločiti, kateri liki so za dramsko dogajanje manj pomembni in lahko umanjajo, katere replike lahko izpustimo, kaj želimo gledalcu povedati. Dejstvo je, da so drame namenjene uprizarjanju, in ne branju. S spletnimi uprizoritvami našega gledališča nismo uradni »glasniki« maturitetne komisije, zato sem pred vsakim spletnim prenosom dijak nagovoril, naj Cankarjeva dramska besedila tudi preberejo, predvsem pa naj si besedilo razložijo tako, kot to od njih zahtevajo profesorji. Naše uprizoritve so le nekakšen učni pripomoček za lažje razumevanje dramskega dogajanja, odnosov med liki in posledic njihovih dejanj.

Je vzrok za krajšanje besedila nezmožnost mladim, da sledijo daljšim uprizoritvam, ali »spletni format« ne vzdrži daljše minutaže?

Mladina ima potrpljenje za gledanje kratkih in kompaktnih posnetkov (ne trdim, da uprizoritve integralnih Cankarjevih besedil ne morejo biti zgoščene), vendar ima tudi splet svoje zakonitosti. Zdi se mi, da skrajšane različice niso ničesar odvzele integralnim, saj so bile dobro sčrtane in je poanta ostala nespremenjena.

Predvsem ne gre za avtorske uprizoritve in koncepte Cankarjevih dram. Koliko je imela mladina potrpljenja za tovrstne vsebine v času koronske krize, ne vem, upam le, da je večina karanteno dobro izkoristila za priprave na maturo.

Kako so se na uprizoritve odzvali srednješolski profesorji in dijaki?

Odzivi so bili pozitivni in profesorji hvaležni za ta branja. Ko smo pozneje na spletni aplikaciji v živo nadaljevali z *Učnimi urami o gledališču* za posamezne razrede, smo znova dobili potrdilo o pravilnosti naše odločitve. V času, ko je šola potekala doma, je bil vsak učni pripomoček – bodisi predstava ali delavnica o gledališču – dobrodošel.

Kakšna bo po vašem mnenju prihodnost koprškega gledališča v pokoronskem času?

Kljub napovedim o skorajšnji možnosti zbiranja ljudi sem prepričan, da se občinstvo še nekaj časa ne bo vrnilo v gledališče. Ob trenutno veljavnih kriterijih in upoštevanju socialne distance bi v našo dvorano lahko vstopilo le 40 gledalcev, čeprav ta sprejme nekaj manj kot 300 obiskovalcev. To pa pomeni, da bi morali za enak dobiček kot pred tremi meseci zdaj, namesto ene, odigrati vsaj osem predstav. Bistveno vprašanje za naslednjo sezono torej ni več: igrati ali ne igrati na spletu, temveč, kaj ponuditi abonentom in kje uprizarjati predstave, da gledališče ne bo poslovalo z izgubo, da Koper ne bo še enkrat izgubil svojega gledališča. Ob novi epidemiji potrebujemo rezervni načrt in uprizoritve, ki jih bomo lahko igrali kot »dvoživke« – na spletu, na prostem, pred polno, ali na pol prazno dvorano, ali v kombinaciji igre na odru in s prenosom na splet, upoštevajoč socialno distanco med nastopajočimi in občinstvom v dvorani. Skratka, skladno s trenutnimi priporočili in odredbami stroke. Verjamem, da bomo zmogli tudi to, saj naše gledališče že dve desetletji živi z omejitvami, rešujejo nas naša majhnost, prilagodljivost in fleksibilnost; verjemite mi, gledališč z veliko zaposlenimi v času koronske krize nihče ne bi mogel za sedem tednov »prikleniti« na splet.

■ **Miha L. Trefalt**

Gledališče na spletu

V mesecih, ki bodo ostali zaznamovani s pandemijo in karantenskimi ukrepi, so se ustvarjalci Gledališča Koper napotili na nov teren – gledališče so preselili na splet in projekt poimenovali *Gledališče je doma*. Vsak s svojo računalniško kamero so se podali v neobičajen delovni proces. Nič več branja »za mizo«, kot radi imenujemo začetno stopnjo gledališkega procesa, nič več vaj na malem odru in nato na velikem, nič več režiserjevih napotkov iz parterja in skupnega druženja v »kuhinji« po koncu delu. Navajeni smo, da novosti pozdravljamo, jih večkrat tudi kritiziramo, vendar se na splošno strinjamo, da so zaradi različnih razlogov nujne in potrebne, pri tem pa se začnejo tudi vsa mogoča mnenjska razhajanja. Novosti, do katerih so se morala v preteklih mesecih dokopati življenja posameznikov in ustanov, pa ne dojemamo tako. Te novosti padejo v povsem drugačen kontekst. Kljub temu, da jih pozdravljamo, obenem komaj čakamo, da skupaj s svojim vzrokom izginejo. Novosti, nastale med pandemijo, imajo bolj malo razloga za obstoj zunaj pandemije, vendar pa s tem krog ni sklenjen in mi nismo vrnjeni nazaj na začetno točko. Kot se zadnje čase pogosto in pravilno poudarja: kar bo sledilo pandemiji, ne bo stara normalnost – normalnost bo vsekakor prej ali slej vzpostavljena, a to bo nova normalnost, in o njeni podobi potekajo boji iz dneva v dan.

Na neznano področje gledališča na spletu je najprej zakorakal režiser Jaka Ivanc z igralcema Rokom Matkom in Blažem Popovskim ter predstavo *Jašek*. Ob tej prvi uprizoritvi predstave na spletu se je pojavilo vprašanje: ali bo zaveznitvo med eno od najstarejših umetnosti in eno izmed najnovejših tehnologij zdržalo ali pa se bo končalo tako hitro, kot se je začelo? Predstava je bila uspešna, obisk večji od zmogljivosti male dvorane, in izkazalo se je, da je gledališče na spletu mogoče.

Jašku so sledile *Norčije v spalnicah* v režiji Katje Pegan. *Norčije* so predstava večjega formata, namenjena za veliko dvorano, z osmimi igralskimi vlogami, obsežnejšo scenografijo in kostumi. Poleg omenjenih predstav, ki sta bili adaptirani za splet, pri čemer bomo poskusili pokazati, da je šlo v veliki meri za nova umetniška izdelka, so v Gledališču Koper pripravili uprizoritve štirih Cankarjevih del za bodoče maturante, in sicer: *Hlapce*, *Kralja na Betajnovi*, *Pohujšanje v dolini šentflorjanski* in *Za narodov Blagor*.

Kaj pomeni podati se v neznano? Gledališče je po svojem prostorskem dispozitivu odgovor na široko množico povsem konkretnih vprašanj in problemov, s katerimi je zapolnjena zgodovina gledališke umetnosti. Navsezadnje lahko že ob površnem pregledu osnovnih prostorskih značilnosti gledaliških dvoran opazimo, v čem so si podobne in v čem se razlikujejo od antičnih gledališč – kar najbolj bode v oči, je razmerje med prostorom za igro in prostorom za gledalca. Ta preprosta prostorska opozicija, ki je obenem vsebinska sinteza gledališča, potegne za seboj vrsto povsem konkretnih izzivov, na katere morajo odgovoriti ustvarjalci vsake gledališke uprizoritve. To pa v zgodovinskem pogledu tvori nekaj, čemur lahko rečemo gledališka praksa.

Tako kot režiser ve, kakšen učinek ima na občinstvo igralec »na rampi« v nasprotju z učinkom, ki ga povzroči gledalec v globini, tudi scenograf ve, kako doseči učinek odprtega in kako učinek zaprtega prostora, kako ustvariti težko in turobno ozračje ter kako ustvariti lahkotnega in sproščenega. To doseže z uporabo scenskih elementov, luči ter igralcev samih, vendar vse to počne na ozadju nekega dejstva, ki predstavlja primarno izhodišče gledališkega ustvarjalca, in sicer, da oder ni nikoli prazen, oziroma, da oder ne more biti nikoli prazen. Oder pač ni prazna forma, ki jo je mogoče napolniti z vsebino povsem lastno ustvarjalcem, temveč določujoče dejstvo, na katerem je treba graditi gledališko delo. Arzenal prijemov in pristopov, ki ga ustvarjalcu omogoča gledališka praksa, je določujoč tako za ustvarjalce, kot tudi za arhitekturo gledaliških odrov, ki se razvija v odnosu do potreb ustvarjalcev in njihovega dela. Preselitev gledališča zato ni in ne more biti zgolj adaptacija, kot smo jih vajeni; na primer adaptacija za mali oder ali za zunanjo festivalsko uprizoritev. Adaptacija za splet pač ni adaptacija te vrste.

Podati se v takšno novost, kot je gledališče na spletu, namreč pomeni prepustiti se zahtevam novega prostora, ki pa ga gledališčnik ni vajen ter za njegovo obvladovanje arzenal prijemov gledališke prakse ne ponuja vseh potrebnih orodij. Vendar, če zamenjamo pogoje ustvarjanja, in s tem tudi samo ustvarjanje, na podlagi česa si upamo trditi, da je to, kar opisujemo, še zmeraj gledališče? Ustvarjalci pionirskih spletnih uprizoritev si tega vprašanja povsem upravičeno niso postavljali, vsaj eksplicitno ne. V spletnem gledališču so ohranili to, kar gledališko delo določa tudi sicer, to pa je specifična živost gledališča. Namreč to, da je predstava »v živo« in da je prepuščena določeni meri odklona od tega, kar je bilo zastavljeno med samim procesom, ter da se ta odklon od zastavljenega dogaja že med procesom samim, kar pa se lahko zgodi le ob živi prisotnosti ustvarjalcev, ki ustvarjajo skupaj in tako tvorijo določeno ustvarjalsko skupnost. Slednja se v času predstave razširi na skupnost igralcev, tehnike ter gledalcev.

Skupnost je lahko osnovana na različnih pogojih, a med pomembnejšimi je zaupanje. Med predstavo je delovanje vseh odvisno od vseh preostalih: igralci zaupajo svojim igralskim kolegom, tehnikom, ki upravljajo z lučjo, tonom in rekviziti, ter navsezadnje občinstvu, brez katerega živa beseda in gib igralcev ne bi imela naslovnika. Kako torej se v spletnem gledališču rokovati, poljubljati, pretepati, ljubeče ali sovražno gledati drug drugega?

Vsi ti odnosi v spletnem gledališču potekajo še toliko bolj neposredno prek gledalca, saj je šele gledalec tisti, ki lahko vse te ločene prostore poveže v celoto in iz njih naredi celovito umetniško delo; zaupanje pa mora biti v tem primeru še močnejše. Ustvarjanje zaupanja vrednih skupnostnih vezi je prav tako praksa, ki je sicer nepogrešljiva v gledališki praksi, a še zdaleč ne preneha z njo.

Nadalje, uprizorjena Cankarjeva dela nam poročajo o učenju, ki ni tako daleč od učenja, kateremu so se v zadnjih dveh mesecih prepustili gledališki ustvarjalci. V teh uprizoritvah se, povedano na splošno, odvija dolga preobrazba ljudi in človeških skupnosti iz politično pasivnih in podrejenih hlapcev v dejavno ljudstvo, ki vzame nase vlogo suverena v okvirih nacionalne države. Dolga zato, ker ta proces nikdar ni končan in ga pravzaprav ni mogoče dovršiti. Proces te preobrazbe lahko vidimo kot preplet silnic, tistih, ki tečejo v smeri te preobrazbe, in drugih, ki ji nasprotujejo ter težijo v smer uzurpacije suverenosti, kot je to z različnimi motivi prikazano v Cankarjevih delih.

Cankar sam se z načinom rabe besede »narod« umešča v to dvojnost med narodom hlapcev, katerih skupnost je vzpostavljena na skupnem gospodarju, in narodom kot suverenim ljudstvom v okvirih skupnosti, ki jih predstavlja forma države. Najbrž v tem tiči tragika, ki napaja njegova dela – v protislovju, ki ga vsebuje ta tako splošna beseda »narod«. Tvoriti narod, suvereno ljudstvo ali, na splošno povedano, skupnost ljudi, pomeni izvajati določeno prakso: državljansko prakso ali enostavno, skupnostno prakso, ki temelji na zaupanju in mišljenju celote. Te prakse pa se morajo ljudje naučiti, če želijo ustvariti skupnost suverenega ljudstva. Morda je opisano prepletanje različnih praks, teh, o katerih pričajo Cankarjeva dela, in teh, ki smo jim priča pri delu gledaliških ustvarjalcev, jedro tega, kar se lahko naučijo bodoči maturanti iz uprizoritev *#GledališčeZaMaturato*.

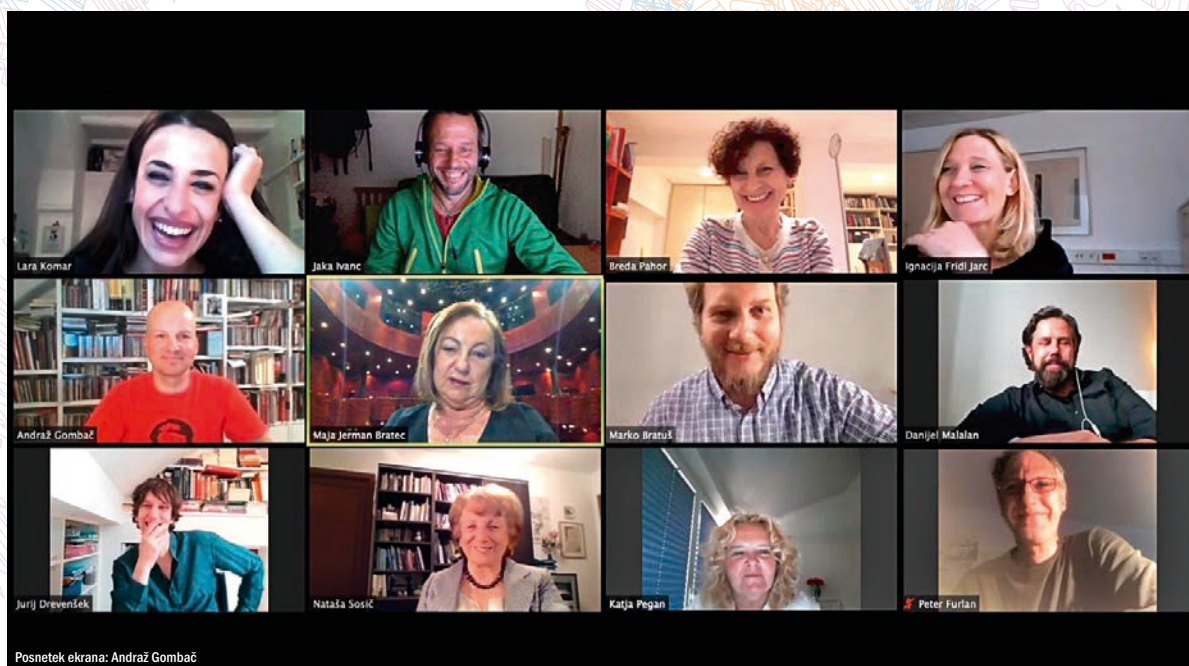
Gledališče ima tako kot druge umetnosti to zmožnost, da postavi elemente življenja v prepoznavna razmerja. Ta razmerja ljubimcev, prijateljev, državljanov, bratov in sester, otrok in staršev naredi vidna, perceptivna ali, če želite, berljiva. Srečanja likov v gledališču pomenijo srečanja čustev, želja in pojmov, ki jih ni mogoče ločiti od uprizoritve same, zato je gledališče lahko zgolj »v živo«, kar pa še ne pomeni, da je ta živost gledališča nujno bližina živih teles na odru in v parterju. »V živo« na spletu nam predstavlja neko drugo živost, ki pa ni nič manj živa od tiste, ki smo je bili vajeni prej. Če živost prepoznavamo predvsem kot živost neke skupnosti, potem je lahko skupnost na spletu prav tako živa kot v gledališki dvorani. Svetovne razmere in oblikovanje številnih globalnih skupnosti, ki za ustvarjanje bližine in živosti uporabljajo splet, nas silijo k razmisleku o temeljnih kategorijah gledališča oziroma o tem, kaj v globalni družbi, ki jo pestijo problemi, skupni vsem, pomenijo skupnost, njena bližina in živost življenj.

■ Voranc Kumar

Razglasitev jubilejne, 10. primorske gledališke nagrade tantadruj

12. maja 2011 so v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu prvič slovesno podelili primorsko gledališko nagrado tantadruj, ki so jo tri primorska gledališča – Gledališče Koper, SNG Nova Gorica in Slovensko stalno gledališče – ustanovila z namenom povezovanja primorskega kulturnega in gledališkega prostora ob predpostavki, da gre za relevantna gledališka hotenja in vrednotenja izstopajočih dosežkov gledaliških ustvarjalcev. Tudi letošnja, jubilejna, podelitev bi morala potekati v Trstu, vendar so nagrade zaradi izrednih ukrepov razglasili na tedaj skoraj edini možni način, na spletu.

Spletno razglasitev nagrad, ki jo je režiral Jaka Ivanc, je povezovala igralka Lara Komar. Nagrajencem je čestitala predsednica Upravnega sveta SSG Trst Breda Pahor, ob jubileju se je čestitkam pridružila tudi državna sekretarka Ministrstva za kulturo RS dr. Ignacija Fridl Jarc. Prisotni so bili še nagrajenelec igralec Jurij Drevenšek, predstavniki primorskih gledališč in predsednika obeh žirij: predsednik žirije za nagrade tantadruj Andraž Gombač in predsednica žirije za nagrado tantadruj za življenjsko delo Nataša Sosič.

Letošnja žirija za nagrade tantadruj – urednik in kritik Andraž Gombač, novinarka Ivana Zajc in dramski igralec Janez Starina – je ob utemeljitvi nagrad najprej poudarila, da z oceno sezone treh primorskih gledališč ne more postreči, saj so jo čez noč pretrgali izredni ukrepi za omejevanje epidemije novega virusa in ji odšcepili zadnjo tretjino. »Izreči želimo podporo ustvarjalcem v kulturi, seveda ne samo gledališkim. S svojimi glasovi želimo okrepiti poziv, da bi državne in lokalne oblasti ustrezno ukrepale – kultura nam že stoletja pomaga stati in obstati, včasih pa je tudi sama potrebna opore. Opozorimo naj, da je kriza posebej hudo ranila gledališko umetnost, ki lahko zares zaživi šele pred občinstvom, v živo. Kakor ustvarjalci, si tudi gledalci želimo, da bi se vsaj prihajajoča sezona začela pravočasno, pogumno in polnokrvno.«

V prekratki gledališki sezoni 2019/2020 so si žirantje ogledali le 10 uprizoritev od načrtovanih 16, toda kljub temu precej raznovrstnih, »od komornih in intimnih do večjih in tudi družbeno-kritičnih z angažmajem različne ostrine ter globine.« Posebej pozdravljajo vključevanje glasbene spremljave v živo ter spodbujajo nadaljnje ustvarjanje otroških in mladinskih predstav, ki ne podcenjujejo svojega občinstva.

Ob začetku mandata je nova žirija najprej prisluhnila pobudi prejšnje, da bi nagradama za predstavo in igralski dosežek dodali še tantadruja za neigralske gledališke poklice, torej za avtorje glasbe, za scenografe, kostumografe, oblikovalce luči in druge. Pobudo so vodstva gledališč pozdravila in prvo nagrado tantadruj za neigralske dosežke je prejel projekt našega gledališča, ki je izpeljal niz spletnih bralnih uprizoritev letošnjih maturitetnih Cankarjevih dram.

Tantadruja za predstavo v celoti prejme Pirandellova Šest oseb išče avtorja v režiji Paola Magellija in produkciji Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica.

Šest oseb išče avtorja, najde pa gledalca – tudi tako lahko povzamemo uspeh velike uprizoritve na velikem odru novogoriškega gledališča. Dramsko klasiko italijanskega nobelovca Luigija Pirandella v prevodu hišnega lektorja Srečka Fišerja sta režiser Paolo Magelli in njegova stalna dramaturška sodelavka Željka Udovičič

Foto: Peter Uhan

Pleština postavila z ekipo, po zaslugi katere gledalci pozabimo, da imamo pred sabo uprizoritev stoletje starega besedila. Predstava *Šest oseb išče avtorja* je močna v vseh segmentih, je tako sodobna kakor tudi zvesta dramski predlogi. Ustvarjalci so se ognili pretiranemu aktualiziranju Pirandellove igre o soočenju dveh disfunkcionalnih družin: gledališke, ki ravnokar začenja vajo, in skrivnostne, z družinskimi člani, ki so se rodili kot dramske osebe in zagotavljajo »dramo, polno bolečine«. Magellijeva ekipa je Pirandellu premišljeno in z občutkom pripisala nekaj replik, ki skupaj z videom in elektronsko glasbo podkrepijo avtorski delež in prispevajo k še krepkejšim, tu pa tam tudi zelo udarnim trkom resničnosti in fikcije v »metagledališki drami absurda«. K prepričljivi celoti so prispevali scenograf Lorenzo Banci, kostumograf Leo Kulaš, za glasbo sta poskrbela Ivanka Mazurkijević in Damir Martinović Mrle, za video Blaž Valič in Valentin Pavlin, sodelovali so scenska slikarja in kiparja Lorenzo Banci in Vasja Kokelj, oblikovalka maske Tina Prpar, oblikovalec svetlobe Samo Oblokar ... preveč jih je, da bi lahko našteali vse; v prvi vrsti pa ontološka vprašanja o gledališki umetnosti – in tudi življenju – postavljajo igralci najrazličnejših generacij, tako člani novogoriškega ansambla kakor gostje. V glavnih vlogah izstopajo Arna Hadžialjević kot predrzna, posmehljiva, napadalna, a tudi ranljiva in ranjena Pastorka, Matjaž Tribušon kot družinski oče, ki si z gostobesednimi monologi prizadeva opravičiti in upravičiti svoje ravnanje, in Kristijan Guček kot vzkipljivi režiser, ki se trudi razumeti ves ta cirkus in na noge postaviti svojo – ali njihovo – predstavo. Tu nikomur več ni jasno, kje je in ali sploh je meja med resničnostjo in fikcijo, vsi pa dobro vemo: četudi resnične izkušnje morda resnično ni mogoče uprizoriti, imamo pred sabo pravo gledališče!

Tantadruja za igro
prejme Jurij Drevenšek za vlogo radijskega novinarja v uprizoritvi drame *Na valovih* Saše Pavček v režiji Alena Jelena ter koprodukciji Slovenskega stalnega gledališča Trst in ŠKUC gledališča v sodelovanju s Cankarjevim domom Ljubljana.

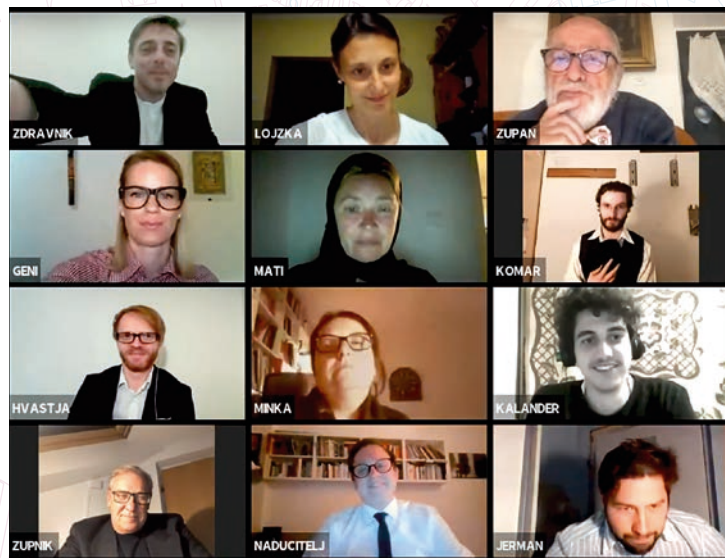
Foto: Luca Quaia

»Bil je tako prikupno zmeden ...« prepeva zaljubljeno dekle v zim-zeleni slovenski popevki. Prikupno zmeden se svetovni operni divi sprva kaže tudi mladi novinar, ki jo intervjuja v tesnem kletnem studiu nacionalnega radia. Jurij Drevenšek na malem odru tržaškega gledališča premišljeno in občuteno stopnjuje intenzivnost svoje vloge: spočetka je navidez neroden, utrujen, naiven, v zadregi se smehlja, beseda se mu zatika, docela je podrejen gostji, ki ji laska s hvaljenjem njenega mojstrstva, njene edinstvene umetnosti. Drevenšek v duelu s prav tako gostujočo soigralko Barbaro Cerar vešče vodi igro mačke – pravzaprav mačka – in miši. Postopoma, načrtno in nezadržno razgalja zlaganost in pokvarjenost vzvišene, vase zagledane, zaslužkarske, nemoralne pevke, v offu in čedalje uspešneje tudi v etru odstira njeno zamolčano preteklost. Vešče jo zapelje v oster besedni spopad, med katerim se intimna bolečina nerazdružno preplete z aktualnimi družbenimi temami, od posledic jugoslovanske vojne in umetni-

kove družbene odgovornosti do senzacionalizma medijev, prekarnosti v novinarstvu in zastrte ksenofobije. V novinarjevem skrivnem arzenalu so drobne, vendar zbadljive, z ironijo in sarkazmom nabite pripombe, nabrušena vprašanja, s katerimi seka vse globlje v pevki neprijetna, tudi mučna poglavja, seže celo po prevari, laži – s katero pa krči pot k resnici in njeni sestri katarzi. Drevenškov register je širok, njegov zgovorni molk se učinkovito prepleta s skrbno odmerjenimi besedami, od tihih in jecljavih do gromkih in besnih, tako da pred gledalci druga za drugo padajo maske in prepričljivo zaživi ranjeni novinar s svojim peklenkim načrtom. Drugače povedano: igralec odlično igra tistega, ki odlično igra.

Tantadruja za (ne)vidni dosežek
prejme ekipa pod vodstvom režiserja Jake Ivanca in dramaturginje Ire Ratej za niz spletnih bralnih uprizoritev Cankarjevih dram v projektu Gledališče za maturo.

Da si viden, ko je najtežje – to je dosežek. V izrednih razmerah je Gledališče Koper zatočišče našlo na internetu in presenetilo z zasilno rešitvijo. Najprej so igralci vsak s svojega doma pod vodstvom režiserja Jake Ivanca uprizorili predstavi *Jašek* in *Norčije v spalnicah*, še posebej pa izstopa takoj zatem uresničena edinstvena zamisel: niz bralnih uprizoritev dramskih klasik Ivana Cankarja,

ki so jih prav tako uprizorili v spletni aplikaciji in v živo pretakali v virtualno dvorano. Dramaturginja Ira Ratej je drame *Za narodov blagor*, *Kralj na Betajnovi*, *Pohujšanje v dolini šentflorjanski* in *Hlapci* učinkovito strnila ter jih pospremila z interpretacijami in odgovori na vprašanja gledalcev. Za tehnično podporo je med uprizoritvami skrbel Ivo Štokovič, režiser Jaka Ivanc pa je sodeloval tudi kot bralec didaskalij. Vrednota, ki povezuje Cankarjeve drame, je resnica. Zajema marsikaj: osebno integriteto in pravičnost pa tudi iskreno prizadevanje za spremembe, za izboljšanje družbe. Dramatik obenem razgali težnje po oblasti, skrite za lažmi in praznimi frazami. Čeprav se projekt imenuje *Gledališče za maturo*, je presegel ta okvir. V zahtevnih razmerah je opozoril na Cankarjevo misel, še kako živo tudi v naši sodobnosti. Pred gledalci se je pojavil kolaž zaslonov, ki so se odpirali glede na to, kateri lik je nastopil v posameznem prizoru. Izviren koncept je posebej prepričljivo podprla izvedba zadnjih dveh uprizoritev, *Pohujšanja* in *Hlapcev*. Tu so igralci preuredili prostore, jih prilagodili potrebam, poskrbeli za skladne kostume in masko, poiskali rekvizite, ki so si jih tudi navidezno podajali. Občasno so se premikali, se približevali kameri in oddaljevali od nje. Igra se je osredotočila na obraz, mimiko in glas. Kljub fizični oddaljenosti smo čutili dinamične stike med liki. Projekt odraža strast do gledališča, ki v teh časih vliva upanje. Če je predstava v gledališču drevo, je virtualni oder bonsaj. Doma nas spominja na to, kako lepo se je sprehoditi po gozdu. S pomočjo zasilnih spletnih uprizoritev v živo, kakršne so udeleženi v Gledališču Koper, občinstvo ne bo pozabilo na draž gledališča.

Marija Vidau

Nagrada tantadruj za življenjsko delo

Žirija za nagrado tantadruj za življenjsko delo, ki so jo sestavljali Ingrid Kašca Bucik, Bine Matoh in Nataša Sosič, je upoštevala več kandidatov, ki bi si za svoje umetniško delovanje zaslužili nagrado. Po preučitvi posameznih predlogov se je soglasno odločila, da nagrado za življenjsko delo prejme kostumografinja Marija Vidau iz Trsta, ki je svojo dolgoletno ustvarjalno pot posvetila slovenskemu gledališču. S svojim umetniškim delom je obogatila predvsem Primorsko: Slovensko stalno gledališče v Trstu, ki ji je lani jeseni ob odprtju sezone posvetilo monografsko razstavo, in SNG Nova Gorica.

Kostumografinja Marija Vidau nam s prirojenim umetniškim darom posreduje čar svojih gledaliških kreacij estetsko prefinjeno in oblikovno celovito. Od prvih kostumografij v domačem gledališču predstavljajo njeni kostumi tudi v nadaljnjih desetletjih sintezo umetniškega stremljenja Slovenskega stalnega gledališča v Trstu.

V svoji karieri je Marija Vidau razvila edinstven in prepoznaven slog. Njena želja po iskanju svojega, osebnega sloga izhaja že iz otroštva, saj je bila v njej ukoreninjena nadarjenost za risanje in krojenje; vse to je nadgrajevala in udejanjala najprej na Akademiji za modo in kostumografijo v Rimu, kasneje še na izpopolnjevanjih, predvsem v Ame-

Foto: zasebni arhiv

Foto: arhiv SSG

Foto: arhiv Primorskega dnevnika

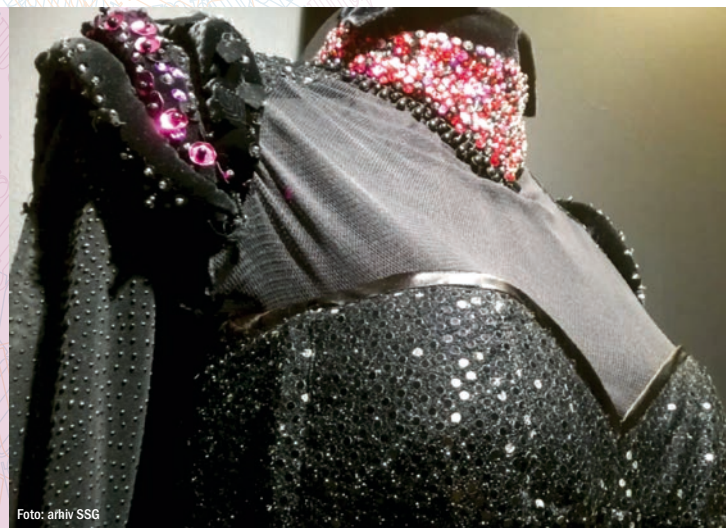

Foto: arhiv SSG

riki. Številna potovanja v svet so bila zanjo izziv, da se je študijsko poglobljala v kulturo oblačenja različnih narodov ter je posamezne likovne in estetske elemente vnesla v naš gledališki prostor.

Znanje in izkušnje je Marija Vidau nenehno umeščala v jezik svojega okolja. Ljubezen do Krasa in morja, do zemlje, kamna, lesa, železa pa še do nešteti nians barv, ki obstajajo in se prepletajo v naravi, vse to je želela izvirno posredovati v svojih kostumih. Barvne odtenke je poudarjala učinkovito, premišljeno je izbirala najrazličnejše tkanine in materiale ter jih vnesla v posamezne kostume. Njeno vodilo je bilo eksperimentiranje, izvirnost je iskala tudi v unikatnih dodatkih, ki jih je večkrat izdelala sama, vendar je dosledno upoštevala gledališko tradicijo.

Kot kostumografinja je pri pripravi študijskih osnutkov delala usklajeno z miselnimi zasnovami režiserjev, scenografov in drugih soustvarjalcev. Svoj umetniški zanos je najraje usmerjala v slogovne predstave. Fleksibilnost in empatija sta pripomogli, da so se njeni kostumi kar najbolj prilagajali igralcem.

Umetniško snovanje kostumov za več kot tristo petdeset predstav v domala vseh slovenskih gledališčih je prineslo Mariji Vidau tudi veliko zadoščenja. Če se je na začetku svoje kariere odrekla privlačnim ponudbam v Rimu in tujini, so številna priznanja in prestižne nagrade potrdile njeno izjemno ustvarjalnost. Tako je lani prejela nagrado Polde Bibič za življenjsko delo, ki jo podeljuje Združenje dramskih umetnikov Slovenije.

Umetniško in ustvarjalno delo, ki ga je opravila Marija Vidau na prizorišču slovenskega gledališča, je primorskemu prostoru dalo pridih univerzalnosti in enkratnosti. ■

Foto: arhiv SSG

Tantadruj v času korone

Svede se je v zapisu o tako živi, tako neposredni umetniški obliki, kot je gledališče, nemogoče izogniti situaciji, v kateri trenutno živi večina ljudi na planetu. Še toliko bolj, ker iz nje izhajajo ukrepi za zaježitev in omilitev posledic razsajanja virusa SARS-CoV-2, med katerimi je prepoved zbiranja, s tem pa vseh kulturnih prireditev, tudi gledaliških predstav.

V naših znanstveno razsvetljenih časih smo se epidemij in ukrepov proti njim sicer odvadili. Toda gledališče ima precej daljšo brado kot sodobna znanost, zato v njegovi zgodovini najdemo zanimive podatke o tem, kako so v časih pred moderno epidemiologijo oblasti urejale dogajanje na odrih, še bolj pa v avditorijih, kadar so se ljudje soočili z nalezljivimi boleznimi, največkrat kugo. V Shakespearovem kraju in času, torej v Londonu na prehodu iz 16. v 17. stoletje (mesto je imelo tedaj približno toliko prebivalcev kot danes Ljubljana), je bilo osnovno pravilo zelo preprosto: ko je število umrlih zaradi kuge v enem tednu preseglo 30, so se morala gledališča zapreti. Tako kot v zadnjih dveh mesecih pri nas se je moral glavni del življenja preseliti za domača vrata.

Za gledališča po vsem svetu karantena ni nič novega. Pravzaprav obratno, novo je bilo to, da so zadnje stoletje in še malo delovala brez prekinitev, z izjemo kulturnega molka večinoma med vojnami. Ta čas, ki od druge polovice 19. stoletja lepo sovпада tudi s skoraj neprekinjeno zgodovino gledaliških predstav v slovenskem jeziku, lahko povežemo še z drugim velikim sovražnikom gledališča – z ognjem. Tudi Shakespeare je v zadnjih letih doživel požar gledališča Globe, v katerem je bil delničar; avstro-ogrsko kulturno območje, iz katerega v pretežni meri izhaja slovenska gledališka tradicija, pa je bilo zaznamovano s strahovitim požarom 8. decembra 1881 v dunajskem Ringtheatru, kjer je tedaj domovala Komična opera. V požaru, ki je izbruhnil med predstavo *Hoffmannovih pripovedk*, je umrlo 384 ljudi. Dogodek je pretresel ves svet in vsa gledališča na območju tedanjega imperija, torej tudi današnje Slovenije, morajo od takrat med odrom in avditorijem imeti vodno hlajeno železno zaveso, med predstavo pa je predpisana prisotnost uniformiranega gasilca, ki mora v gledališču ostati, dokler ne odide zadnji gledalec.

Toda kakaj pogrevati te žalostne zgodbe v času, ki je za gledališče že tako dovolj žalosten? Preprosto zato, ker nas opominjajo, da čeprav smo se v zadnjih potrošniških desetletjih navadili, da se ves svet vrti okoli posameznika, vendarle obstajajo sile, ki tudi najmočnejšega posameznika – in vse človeštvo – ne samo presegajo, pač pa, kot je v *Kralju Learu* zapisal Shakespeare, »za bogove / smo, kar so muhe za objestne dečke – / za šalo nas moré« (IV./1., prev. Matej Bor).

Čeprav nas kot posameznike, živeče v tem negotovem času – vsak lahko najde številne dokaze za to, da nam vsaj civilizacija, če že ne ves planet, uhaja iz rok – očitno čaka dolgo obdobje zdravstvenega in gospodarskega okrevanja, se velja spomniti, da so naši predniki preživeli kuge, vojne, požare in vse mogoče druge katastrofe in da so vseeno do nas prišli čudeži, kot je Shakespeare. In da tudi v Londonu spet stoji njegovo gledališče Globe, ki ga je praktično na istem mestu z neuničljivo trmo v devetdesetih letih preteklega stoletja rekonstruiral ameriški igralec in režiser Sam Wanamaker.

Ljudje že tisočletja ne moremo brez gledališča in takoj, ko je bilo mogoče, so odri in dvorane spet oživali. Tudi tokrat bo tako, povsod po svetu in v Sloveniji, tudi v treh primorskih gledališčih, ki skupaj s svojim občinstvom praznujejo desetletnico nagrade tantadruj, ki jih povezuje in krepí. Videti živega igralca na odru je namreč neprimerljivo z vsemi ogledi posnetkov na spletu, pa naj smo bili v teh dneh karantene še tako hvaležni za vse kulturne dogodke, ki smo jih lahko spremljali vsak dan v varnem zavetju doma.

Iskrene čestitke nagrajencem ter dobre želje sodelavcem in zve-stemu občinstvu!

■ Vesna Jurca Tadel

Vodja sektorja za umetnost Direktorata za ustvarjalnost pri Ministrstvu za kulturo

Gledga ■ Občasnik Gledališča Koper in Obalnih galerij Piran ■ Letnik XVIII, številka 2 ■ Izdajajo Gledališče Koper in Obalne galerije Piran ■ Za izdajatelje Katja Pegan in Jelka Pečar ■ Uredništvo Tatjana Sirk, Miha L. Trefalt (odgovorni urednik) ■ Lektorica Alenka Juvan ■ Obdelava slik Vek Koper, Marica Peterlin ■ Tisk Tiskarna Vek Koper ■ Naklada 1.500 izvodov ■ Koper, maj 2019 ■ Izid občasnika Gledališča Koper in Obalnih galerij Piran so omogočili Ministrstvo za kulturo RS, MO Koper in Občina Ankaran ■ Na naslovnici: igralci Gledališča Koper z gostujočimi igralci v spletnih bralnih uprizoritvah Cankarjevih dram / Gledališče za maturo.

10 let nagrade tantadruj

► **Nagrade za življenjsko delo** ■ 2020 **Marija Vidau**, kostumografinja ■ 2019 **Katja Pegan**, režiserka ■ 2018 **Bine Matoh**, dram-ski igralec ■ 2017 **Miranda Caharija**, dramska igralka ■ 2016 **Boris Cavazza**, dramski igralec ■ 2015 **Teja Glažar**, dramska igralka ■ 2014 **Anton Petje**, dramski igralec ■ 2013 **Zdenka Lovec**, gleda-liška kritičarka ■ 2012 **Stane Leban**, dramski igralec ■ 2011 **Mario Uršič**, režiser

► **Nagrade za predstavo v celoti ter za gledališke in igralske dosežke** ■ 2020 • *Šest oseb išče avtorja* Luigija Pirandella – nagra-da tantadruj za predstavo v celoti (r. P. Magelli, SNG Nova Gorica)

• **Jurij Drevenšek** – nagrada tantadruj za igralski dosežek za vlogo radijskega novinarja v drami *Na valovih* Saše Pavček (r. Alen Jelen, SSG Trst in ŠKUC gledališče v sodelovanju s Cankarjevim domom Ljubljana) • **Projekt Gledališče za maturo** – nagrada tantadruj za (ne)vidni dosežek za niz spletnih bralnih uprizoritev Cankarjevih dram pod vodstvom režiserja Jake Ivanca in dramaturginje Ire Ratej ■ 2019 • **Kraljica mati** Manlia Santanellija – nagrada tantadruj za za gledališki dosežek (r. D. Z. Frey, Gledališče Koper in MG Ptuj)

• **Helena Peršuh** – nagrada tantadruj za igralski dosežek za igro v monodrami *Človeški glas* Jeana Cocteauja (r. Ajda Valcl, SNG Nova Gorica) ■ 2018 • **Barufe** Carla Goldonija in Predraga Lucića – nagrada tantadruj za gledališki dosežek (r. V. Taufer, Gledališče Koper, Slovensko stalno gledališče, INK – Gradsko kazalište Pula, SNG Nova Gorica) • **Marjuta Slamič** – nagrada tantadruj za igral-ski dosežek za vlogi Paškue v *Barufah* Carla Goldonija in Predraga Lucića (r. V. Taufer, Gledališče Koper, Slovensko stalno gledališče, INK – Gradsko kazalište Pula, SNG Nova Gorica) in *Hekabe v Trojankah* Evripida (r. Jaša Koceli, SNG Nova Gorica) ■ 2017 • **Peter Kušter** skupine The Tiger Lillies, Juliana Croucha in Phelima McDermota – nagrada tantadruj za predstavo v celoti (r. I. Djilas, SNG Nova Gorica) • **Radoš Bolčina, Gojmir Lešnjak Gojc in Iztok Mlakar** – nagrada tantadruj za umetniški dosežek v uprizoritvi *Stari klovni* Mateia Višnića (r. J. Jamnik, SNG Nova Gorica) ■ 2016 • **Rok Matek** – nagrada tantadruj za igralski dosežek za vlogo Marije v *Triu* Gašperja Tiča (r. J. Ivanc, Gledališče Koper) • **Ustvarjalci upri-zoritve Trio** Gašperja Tiča (r. J. Ivanc, Gledališče Koper) ■ 2015

• **Arna Hadžialjević** – nagrada tantadruj za igralski dosežek za vlo-go Emme Bovary v *Gospe Bovary* Nebojše Pop Tasića (r. Y. Roschina, SNG Nova Gorica) • **Hlapci** Ivana Cankarja – nagrada tantadruj za gledališki dosežek (r. S. Horvat, SSG Trst) ■ 2014 • **Ana Facchini** – nagrada tantadruj za gledališki dosežek za pevsko-igralsko inter-pretacijo v *Postani obcestna svetilka* (Srečko Kosovel), (r. A. Jus, SNG Nova Gorica) • **Kristijan Guček** – nagrada tantadruj za igralski dosežek za vlogo Béréngerja v *Morilcu* Eugèna Ionesca (r. M. Čeh, SNG Nova Gorica) ■ 2013 • **Lara Jankovič** – nagrada tantadruj za igralski dosežek za vlogo Diane v *Filumeni* Marturano Eduarda De Filippa (r. K. Pegan, Gledališče Koper in SNG Nova Gorica), za vlogo Eve v *Parolah, parolah* Alda Nicolaja (r. J. Ivanc, Gledališče Koper) in za vlogo Carmele v *Ay, Carmela!* Joséja S. Sinisterre (r. M. Manojlović, Gledališče Koper in Atelje 212, Beograd) • **Peter Harl** – nagrada tantadruj za igralski dosežek za vlogo Nandeta v *Rokov-njačih* Mihe Nemca, Nejca Valentija in Nieta (r. M. Nemec, SNG Nova Gorica in PG Kranj) ■ 2012 • **Ivo Barišić** – nagrada tantadruj za igralski dosežek za vlogo Narryja v *sKurto* Dmitrija Vojnova (r. L. M. Škof), za vlogi Finančnika in Boga v *Sljehrmiku* Iztoka Mla-karja (r. V. Taufer), predvsem pa za vlogo Simona Gregorčiča v *Kdor sam do večera potuje skozi svet* (Simon Gregorčič) Nede Rusjan Bric (r. N. R. Bric, vse SNG Nova Gorica) • **Neda Rusjan Bric** – nagrada tantadruj za gledališki dosežek za avtorski projekt *Kdor sam do večera potuje skozi svet* (Simon Gregorčič) (SNG Nova Gorica)

■ 2011 • **Nikla Petruška Panizon** – nagrada tantadruj za igralski dosežek za vlogo Katre v *Kažinu ali Karabinjerjevi* Katri Vlahu Stullija (r. V. Taufer, SSG Trst) • **Zlati zmaj** Rolanda Schimmelpfenniga – nagrada tantadruj za gledališki dosežek (r. J. Kica, SSG Trst) ■

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTA' DALCIPODISTRIA

Občina Ankaran
Comune di Ancaranon

27. Primorski poletni festival

Koper
Izola
Piran
Ankaran
Milje

1. julij–31. avgust 2020

Stanislav Moša

Stoletje mjuzikla

Premiera

Gledališče Koper, SNG Nova Gorica,
Slovensko stalno gledališče, Trst

Režiser Stanislav Moša

Koreografinja Aneta Majerová

Kostumografinja Andrea Kučerová

Scenograf Petr Hloušek

Glasbeni vodja in povezovalac

Patrik Greblo

Pevci Lara Komar, Tinkara Kovač, Jure
Kopušar, Patrizia Jurinčič Finžgar, Rok
Matek, Primož Forte, Anja Drnovšek, Petr
Gazdík / Dušan Vitázek / Oldřich Smysl
Instrumentalisti Patrik Greblo, Boštjan
Grabnar (klaviature), Klemen Kotar
(pihala)

Gašper Tič

Trio

Gledališče Koper

Režiser Jaka Ivanc

Scenografa Jaka Ivanc, Voranc Kumar

Avtor glasbe in priredb Davor

Herceg

Kostumograf Leo Kulaš

Koreograf Miha Krušič

Igralci Uroš Smolej, Daniel Malalan,
Rok Matek

Rok Matek – nagrada tantadruj za
igralsko stvaritev 2016

Ustvarjalci uprizoritve – nagrada
tantadruj za gledališki dosežek 2016

Iztok Mlakar

Tutošomato

Gledališče Koper in SNG Nova Gorica

Režiser Vito Taufer

Avtor besedil in glasbe songov Izток
Mlakar

Scenograf Voranc Kumar

Kostumograf Matic Hrovat

Igralci Urška Taufer, Tjaša Hrovat,
Patrizia Jurinčič Finžgar, Luka
Cimprič, Žiga Udir, Rok Matek, Matija
Rupel, Izток Mlakar

Instrumentalni trio Matjaž Švagelj,
David Šuligoj, Roman Kobal

Jože Pernarčič

Piaf, Edith Piaf

Pernarčič & Pernarčič

Režiserka Tijana Zinajić

Avtor adaptacije in

dramaturg Andrej Jaklič

Kostumografinja in

scenografinja Jasna Vastl

Igralka Vesna Pernarčič

Pianist Joži Šalej

Vesna Pernarčič – nagrada za igro na
festivalu Borštnikovo srečanje 2004

Tone Partljič

Točno opoldne

Režiserka Katja Pegan

Igrata Mojca Partljič, Anja Drnovšek

Saša Pavček

Na valovih

Slovensko stalno gledališče, Trst
in ŠKUC gledališče v sodelovanju s
Cankarjevim domom Ljubljana

Režiser Alen Jelen

Scenograf Davide Cocetta

Kostumografinja Tina Kolenik

Avtorica glasbenega izbora Darja
Hlavka Godina

Igralca Barbara Cerar, Jurij
Drevenšek

Jurij Drevenšek – nagrada tantadruj
za igralsko stvaritev 2020

Jean-Luc Lagarce

Samo konec sveta

Slovensko stalno gledališče, Trst

Prevajalka Suzana Koncut

Režiser Vladimir Jurc

Scenografinja in kostumografinja

Bjanka Adžić Ursulov

Igralci Romeo Grebenšek, Maja
Blagovič, Sara Gorše, Primož Forte,
Tina Gunzek

Pozavnist Denis Beganović

Stand up večer

Tadej Toš

**V pripravi sodobna
resnicoljubna komedija iz
srednjega veka.**

Virus od ženske

(po motivih iger A. B. Ruzzanteja: Muhca,
Ljubezen, Vojska, Lakota)

Igrata Aleš Valič in Matic Valič